

Metode de învățare de la 2 la 99 de ani

Dr. Andreia Petcu

Cofondator Asociația Learning by Teaching

andrea.petcu@gmail.com

Abstract

Traditional learning methods are lately enriched alternative methods to increase performance and to simultaneously develop multiple skills. In this article, I want to present a series of practical methods that we have developed and applied lately for early learning for knowledge sciences. At the same time, we want to highlight the role of museums and science centers in learning from 2 to 99 years and the benefit of learning by teaching method.

Introducere

Sistemul educațional este parte a sistemului social și reflectă în același timp nevoile societății și posibilitățile indivizilor. În școală sau grădiniță copiii încep să învețe în mod sistematic noțiuni din domeniul științelor și, de multe ori, procesul acesta este perceput ca fiind dificil sau plictisitor. În măsura în care aceste spații încep să fie privite și ca spații de dezvoltare, descoperire și prietenie, alături de locuri de învățare, ele devin mai atractive.

Pentru a dezvolta abilitățile copiilor și pentru a sprijini întreg procesul de învățare sunt binevenite activități alternative, în spații pe care ei să le poată explora și să creeze povești. În acest articol sunt prezentate metode clasice de învățare, precum și metode complementare, utilizate atât în spații convenționale, cât și în cele alternative.

Metode de învățare

Primele metode de învățare pe care le cunoaștem sunt cele folosite în familie și se referă la prezentarea unor modele care apoi sunt imitate, metoda explicației orale și metoda persuasiunii, la care se adaugă procedeul creditului personal. Metoda cea mai frecvent utilizată este cea bazată pe acțiune: *am făcut* –

am văzut – am crezut. Toate acestea conduc către acumularea unor informații importante și ajută la stabilirea unor relații sociale.

Învățarea formală este cea care asigură baza într-un cadru instituționalizat, împărțit în funcție de grad: preșcolar, școlar, post-școlar, universitar și post-universitar. Landsheere (1979) prezintă o imagine a filosofiei contemporane a educației, în care evidențiază evoluția de la filosofia esențialistă (școala clasică) spre filosofia reconstructivistă (educația actuală). El prezintă și modul în care s-a făcut trecerea de la însușirea tradițiilor (și reproducerea lor), la orientarea către acțiune și dezvoltare.

Așa cum se poate observa și în figura 1, în învățământul clasic, principalele categorii de metode sunt: metoda comunicării, metoda explorare și metoda bazată pe acțiune. Fiecare dintre acestea oferă copiilor informații, însă, în funcție de fiecare personalitate, acestea vor putea fi reținute și apoi utilizate într-o măsură mai mare sau mai mică.

Fig. 1. Categorii de metode de învățare

În învățământul preșcolar sunt folosite în proporții oarecum egale cele trei categorii de metode, însă pe măsură ce copiii ajung la școală, liceu și, apoi, facultate începe să predomine comunicarea (peste 50% din informație ajunge la copii prin expunerea orală a profesorilor), iar explorarea și experimentele își reduc proporția, mai mult sau mai puțin, în funcție de profesor și de specificul materiilor predate.

Figura 2 – Piramida învățării – ilustrează procentul în care copiii reușesc să rețină informațiile, în funcție de metoda de predare utilizată. Acestea sunt procente medii, însă, în funcție de personalitatea fiecărui copil, ele pot varia. Se recomandă utilizarea alternativă a diferitelor metode, pe parcursul aceleiași ore, pentru a putea captiva și cointeresa cât mai mulți elevi.

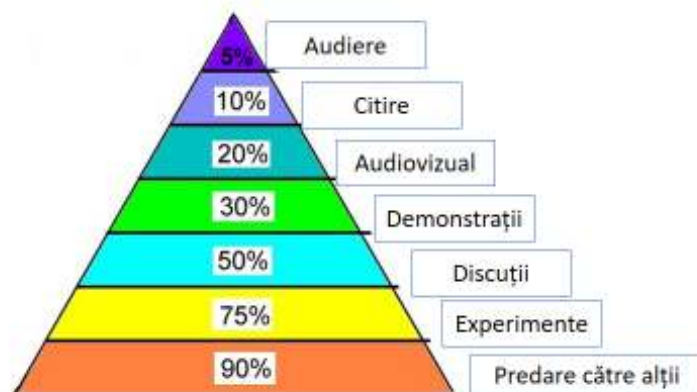

Fig. 2. Piramida învățării

Învățarea prin experiment

Învățarea deprinderilor practice și a noțiunilor științifice prin expunere orală și citit are o eficiență extrem de scăzută (<5%) și, de aceea, în învățământul de masă se utilizează foarte frecvent demonstrațiile teoretice și cele frontale sau se apelează la metodele multimedia. În școlile care dispun de laboratoare și echipamente specifice, elevii realizează uneori experimente, însă de foarte puține ori ajung să expună ipotezele și concluziile propriei experiențe. Din nefericire, puțini copii înscriși în învățământul de masă realizează experimente până la vârsta de 10 ani și au ocazia să le prezinte colegilor sau părinților.

David Kolb (1984), cel care a ilustrat teoria învățării experiențiale, a propus o tipologie a trăsăturilor individuale de învățare, pornind de la faptul că fiecare procesează și asimilează informația în funcție de experiența anterioară. Modelul imaginat de Kolb, redat în figura 3, este circular și, după opinia sa, este nevoie de patru tipuri de abilități pentru o învățare optimă – efectuarea unei sarcini. Acestea aparțin domeniilor experienței, observației reflexive, formării de concepte abstracte și experimentare activă. Conform acestei teorii, o învățare completă trebuie să includă cele 4 stadii, iar în funcție de stilul fiecăruia proporția dintre acestea variază.

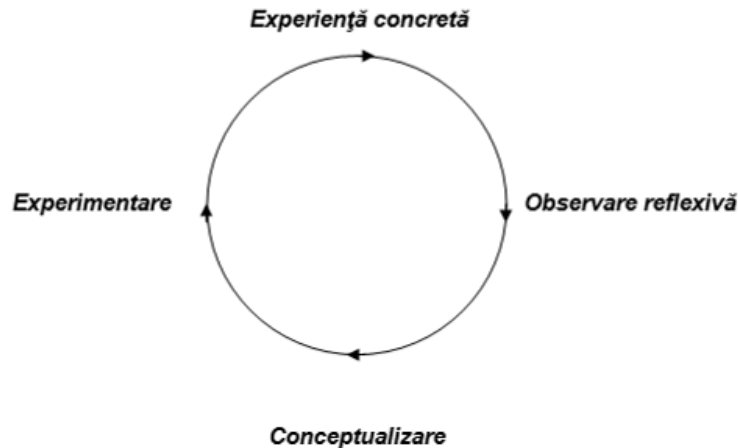

Fig. 3. Cercul Kolb al învățării

Învățarea continuă se poate realiza în spații convenționale, așa cum am menționat anterior, dar și în spații precum muzeele, *science center*, expoziții itinerante, parcuri, excursii etc. În același timp, învățarea continuă presupune și căutarea permanentă a spațiilor noi în care să ne dezvoltăm. Dintre spațiile mai puțin convenționale în care putem învăța face parte science center-ul *Orășelul cunoașterii*, un partener potrivit pentru experimentarea învățării de la 2 ani la 99+. Aici putem descoperi, pas cu pas, experimente-joc, atât în sălile amenajate în clădire, cât și în curte. Putem afla singuri ce se întâmplă, care sunt mecanismele din spatele fiecărui exponat și, în același timp, copiii împreună cu părinții, bunicii sau educatorii pot imagina ipoteze și rezolvări. *Orășelul cunoașterii* este un loc potrivit pentru desfășurarea activităților educative și locul în care copiii și adulții învață împreună prin joacă.

Experiența învățării/predării într-un astfel de spațiu neconvențional este inedită, atât pentru vizitatori, cât și pentru facilitatori. La *Orășelul Cunoașterii* s-au desfășurat, în ultimii 3 ani, ateliere de weekend pentru copii și părinți, ateliere pentru grupuri școlare, dar și tabere urbane, aniversări tematice pentru copii și adulți, precum și cursuri de instruire pentru profesori. În afară de activitățile din science center, de asemenea s-au derulat mai multe activități și în alte spații neconvenționale, cum ar fi clădirile de birouri, centrele comerciale, parcurile, sau locurile amenajate în cadrul unor festivaluri etc. Toate acestea reprezintă ocazii de învățare prin experiment, prin joacă, atât la nivel individual, cât și la nivel de grup sau inter-generații. Imaginile de mai jos ilustrează momente din timpul atelierelor și vizitelor din *Orășelul cunoașterii* sau prezența învățării în alte spații neconvenționale, menționate anterior.

Învățarea prin predare

Seneca, filosof roman, a fost cel care pentru prima dată a menționat că prin acțiunea de a-i învăța pe alții, noi înșine învățăm (Epistulae Morales, I, VII, VIII); el spunea „docendo discimus”, iar astăzi spunem „by teaching, we learn” sau altfel spus „învățăm predând”. Începând cu anii '80, această metodă s-a bucurat de o largă recunoaștere în rândul profesorilor din Germania, atunci când Jean Pol-Martin a dezvoltat conceptul și l-a aplicat în procesul de învățare a limbii franceze ca limbă străină.

Metoda prezentată și de asociația *Learning by teaching* în România constă în preluarea rolului profesorului de către cursanți. Învățarea prin predare se poate realiza la orice vârstă și se preferă formarea echipelor a câte 3-5 cursanți. Fiecărui grup îi sunt alocate câteva teme de cercetare și discuție, iar apoi fiecare echipă decide strategia pe care o va aborda pentru livrarea informației către ceilalți

colegi. Rolul profesorului/trainer-ului echivalează cu cel al unui manager/coordonator/dirijor. Cursanții vor desfășura activități de cercetare și identificare a informației necesare prezentării tematicii, precum și reproducerea, sinteza și analiza informației. Transferul informației se va efectua într-un mod autentic, folosindu-se exemplificări și idei care le aparțin cursanților și nu trainer-ului/profesorului.

Așa cum observăm și în Piramida învățării (figura 2), această metodă asigură un grad de însușire a cunoștințelor mult mai mare. De ce? Deoarece promovează creativitatea și încrederea în sine, dezvoltă abilități de *soft-skills*, precum: lucrul în echipă, comunicarea, abilitatea de elaborare a proiectelor, abilitatea de prezentare a ideilor, abilitatea de a adresa întrebări și de a atrage atenția publicului. Este o metodă care generează cunoaștere, dezvoltă gândirea critică și îmbunătățește abilitățile de sinteză și analiză a informației, precum și reținerea acesteia.

Simona Bernat consideră că profesorul-antrenor este cel care crede în puterea de învățare a elevilor săi, în puterea educației și, mai ales, își iubește și respectă atât elevii, cât și profesia. Tot ea ne arată că, pentru o învățare eficientă, trebuie să păstrăm un echilibru între idee, acțiune și efect și că trebuie să avem în vedere posibilitatea ca o idee, de îndată ce a fost transpusă în efectul scontat prin intermediul unei acțiuni, să poată genera alte idei care să reia procesul.

Concluzii

Considerăm că este deosebit de interesantă fiecare experiență trăită, că nu există experiment greșit (există doar mai multe variante care pot fi descoperite) și că niciodată nu este prea devreme sau prea târziu pentru a învăța, atât timp cât putem și ne dorim să descoperim lucruri noi. În același timp, joaca reprezintă un mod practic de a învăța la orice vârstă, fiindcă ne hrănește dragostea de cunoaștere.

Experimentele ne ajută să căpătăm curaj, chiar dacă inițial putem considera că este prea devreme/prea târziu, că este prea complicat/prea simplu sau, nu în ultimul rând, că este prea mult/prea puțin. Odată ce am dobândit dragul descoperirii, vom putea face trecerea de la *o vizită* la un muzeu la *o activitate* la muzeu/în parc/oriunde. Astfel, va fi ceva normal să ne formăm continuu și să nu încetăm să învățăm după ce am finalizat formarea inițială.

Metodele de învățare pot fi aceleași de la 2 ani la orice vârstă, iar rezultatul acumulării de cunoștințe și experiențe noi ne ajută constant să creștem și să ne păstrăm bucuria de a fi.

Referințe

Landsheere, V., & Landsheere, G. (1979). *Definirea obiectivelor educației*: E.D.P., București.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*: Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Bernat, S. E. (2015). *Tehnica învățării eficiente*: Cluj Napoca, Editura Casa cărții de știință.

Oraselul Cunoasterii. Retrieved from <http://educatielbt.info>

Oraselul Cunoasterii. Retrieved from www.orselulcunoasterii.ro

Oraselul Cunoasterii. Retrieved from www.facebook.com/jocurilestiintei